

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentarii Tres in Universam Aristotelis Philosophiam

Crespin, François

Brvxellæ, 1652

Disputatio III. De Argumentatione, & ejus speciebus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95346](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95346)

CLXX. 2. Quia subiectum propositionis, cuius copula ordinaria est futuri temporis, ampliatur ad præsens & futurum, ac proinde ultimæ propositionis hic est sensus, *fructus qui est vel erit*, scilicet in mense Iulio, *erit flos*, puta in mense Iunio, quod est apertè verum; simili sensu dic hanc propositionem esse veram *meretrix erit virgo*.

CLXXI. Adverte pro communi regula Statûs, distractionis & ampliationis, maxime attendendum ad modum loquendi & tempus, quo verum est, id quod affirmatur vel negatur: nam quod aliqui tradunt pro regula impliationis subiectum propositionis, cuius copula ordinaria est futuri temporis, ampliari ad tempus præsens & futurum, non semper verum est; ut hic, *Antichristus nascetur*; Antichristus enim *qui est*, non nascetur.

RESOLUTIO IV.

CLXXII. Dico 4. Determinatio est restrictio termini à majori ad minorem significationem per adjunctionem vocis determinativæ voci determinabili; ut *animal homo est rationale*, ibi *animal* superius per *hominem* suum inferius determinatur; quo enim aliquid magis recedit ab hæccitate, eò per plures differentias est determinabile; & è contrà, quo aliquid magis recedit à nudo, conceptu entis, eò magis determinatum est. Determinationes autem sunt variæ, ut hic, *homo debilis labitur*, substantivum per adjectivum determinatur; *equus patris est tardus*, ibi per casum obliquum.

CLXXIII. Dixi, ad minorem significationem, quia determinatio principaliter stat pro restrictione, quæ est coarctatio termini à majori ad minorem significationem: sumitur tamen aliquando pro diminutione, quæ est coarctatio termini ab absoluta significatione ad significationem secundum quid, per additionem alicujus dictionis; ut, *ethiops est albus secundum dentes*: Item etiam pro alienatione, quæ propter vocem additam est termini à propria ad impropriam significationem translatio; ut, *Leo marmoreus, canis pictus*.

RESOLUTIO V.

CLXXIV. Dico 5. Appellationem ferè confundi cum prædicatione, quia est quædam determinatio vocis substantivæ per adjectivam, ut *Ioannes est magnus Philosophus*: Multi multas tradunt regulas, ut dignoscant an *ly magnus* appellet *Ioannem*? ut sit sensus, *Ioannes, qui est magnus, est philosophus*; an verò *Philosophia*? ut sit sensus, *Ioannes est magnus Philosophia*: sed illæ sunt superflue, cum id ex tono, & modo, quo propositio profertur, & aliis præsentibus circumstantiis facillimè dignosci possit.

Nota tamen inter argumentandum non licere mutare appellationem, transendo ab appellatione prædicati ad appellationem subiecti; nam, non sequitur, *Ioannes est magnus Philosophus*, supposito quod *ly magnus* appellet *Philosophiam*, ergo *est magnus*. Committitur etiam æquivocatio in voce *magnus*.

DISPUTATIO III.

De Argumentatione & ejus Speciebus.

CLXXVI. Q Via propositiones sunt prima Argumentationis elementa; propositionum verò Signum, Nomen, Verbum & Oratio: circa hæc dubia nonnulla sunt antequàm de illis agamus, præmittenda. quare sit

DVBIVM I.

Quid Signum & Quotuplex.

CLXXVII. A Ntè Resolutionem. Suppono signum hic spectari prout commune est naturali & artificiali sive ex instituto: formali & instrumentali, in quæ passim dividitur; alioqui, si restringatur ad nonnulla rerum naturalium instrumentalia signa, rectè definitur ab August. lib. 2. de Doctr. Christi. cap. 1. *Id quod præter speciem quam sensibus ingerit, in alterius rei cognitionem venire nos facit*: quia illa sola speciem sensibus ingerunt. Hoc supposito sit

RESOLUTIO I.

CLXXVIII. Dico 1. signum prout commune est &c, rectè definitur, quod *cognitum ducit nos in cognitionem alicujus*.

CLXXIX. Dixi, quod *cognitum*, puta ut *quo* vel ut *quod*; quia si formale, est semper ut *quod* cognitum, sive cognitio alterius materialis aut spiritualis. Si

instrumentale, quæ tale semper cognoscitur ut *quod*, ut infra monstrabitur.

CLXXX. Dices, *ly cognitum* est superfluum in definitione ista, sufficitq; signum in genere cum P. Ariaga Logicæ disp. 13. Sect. 1. hoc modo definire: *signum est id quod in alicujus rei cognitionem venire nos facit*. ergo &c.

CLXXXI. Respondeo 1. negando assumptum pro prima parte; quia, ut statim dixi, omne signum ut cognitum, saltem ut *quo*, ducit nos in cognitionem alicujus.

CLXXXII. Respondeo 2. etiam negando assumptum pro secunda parte: vel enim illud *id quod*, facit nos, id est, intellectum nostrum, venire in cognitionem alicujus rei ut cognitum, vel non ut cognitum? non secundum, quia cum intellectus non nisi cognoscendo moveatur & fiat veniens in cognitionem; sic ut ipsius moveri & in cognitionem venire sit cognoscere, nihil potest facere intellectum nostrum venire in alicujus rei cognitionem, nisi cognitum: Si primum, habemus intentum. Deinde da visionem labari rubri nos ducere in cognitionem vini rubri venalis; peto an visio labari non magis per se cognita, quam labarum per se sit cognitum, ducat nos in cognitionem vini rubri venalis? an per se cognita ut *quo*? si primum, non magis, ut patet, nos ducit in cognitionem vini rubri venalis, quam labarum per se cæcos in cognitionem illam ducat: si secundum, habemus intentum. An autem omnis cognitio, etiam materialis, sit supra seipsam reflexa: parum

sum ad salvandam nostram definitionem interest; nihil tamen absurdum (quidquid in contrarium communis) si dicatur talis ex eo, quod quælibet forma sibi det essentialiter, quod aliis dat accidentaliter, de quo alibi: unde objectum visionis, extrinsecum quidem erit color, intrinsecum verò ipsa visionis intrinseca; propter quod dixi in definitione *alicujus*, & non *alterius*, super quæ non reflectit obiciens, debet enim ipsius definitio in nostram incidere, vel loco *alicujus* debet ponere *alterius*, quia omne signum, quod per se facit venire in cognitionem sui ipsius, per se est cognitum, ut dicta consideranti patebit. Si verò ponat *alterius* cum P. Poncio Logicæ disput. 19. nu. 8. tunc excludit cognitionem, quæ est sui ipsius signum, ut cognitio sui ipsius.

CLXXXIII. Adde signum sonare actum, ut patet ex ipsius definitione: nihil tamen obstat agnoscere signa aptitudinalia, & in actu primo, dum nihil actu significant, & talia sunt voces, dum à non intelligente proferuntur, leguntur aut imprimuntur; unde latius quidem patet loqui, quam significare in actu secundo, non verò quam significare in actu primo, quæ non satis distinguit Pater Thomas Comptonus disput. 42. Logicæ Sect. 3.

RESOLUTIO II.

CLXXXIV. **D**ico 2. Signum rectè dividitur in naturale & ad placitum, sive ex instituto, vel ut alii, artificiale.

CLXXXV. Signum Naturale est, quod ex natura sua & independentè ab humana institutione ducit nos in cognitionem alicujus; ut fumus respectu calidi & humidum, non verò respectu ignis (ut communiter) quia ignis ut ignis fumum non facit, & fœnum non ignitum paulò ante quam per Antiperistasis ignem concipiat, suum fumum excitat; item & cervisia recens cocta &c.

CLXXXVI. Signum ex instituto est, quod ex institutione humana ducit nos in cognitionem alicujus, ut scopæ antè fores appensæ respectu cervisiæ venalis; poculum stanneum respectu vini.

CLXXXVII. Subdividitur autem signum ex instituto in Reale, Vocale, & Scriptum. Reale est, quod neque est vox, neque scriptura, ut dictæ scopæ: Vocale est, quod est vox ore hominis prolata, ut voces, quæ licet omnes ex natura sua suum proferentem significant, non tamen omnes aliquid ab eo distinctum connaturaliter significant; sed aliquæ ex instituto, quod volens per experientiam probare quidam ex antiquissimis Philosophis Diodorus, nominibus conjunctionum suos famulos appellavit, ita ut unum *quare*, alium *quia*, unum *atqui*, alium *ergò* vocaret: aliquæ connaturaliter, ut tinnitus sonû campanæ, tarantara tubæ; dictæ enim voces dictos sonos connaturaliter significant, & è contrâ; vix tamen plures similes invenies. Scriptum est, quod est vox scripta.

CLXXXVIII. Dices ex R. P. Telles Logicæ disput. 9. Sect. 1. canis herum sequens multos ducit in cognitionem heri præcedentis: Item mappæ appositæ, sunt signa prandii, & tamen nec sunt signa ex natura, nec ex instituto: ergò divisio illa non est adæquata.

CLXXXIX. Respondeo signa illa esse ex instituto, non quidem communi, sed privato certarum personarum & Provinciarum: si quis enim canem semper

abegisset, non sequeretur, & si mensa semper strata teneretur, mappa prandium non significaret, potius quam merendam.

RESOLUTIO III.

CLXXX. **D**ico 3. Signum rectè etiam dividitur in formale & instrumentale.

CLXXXI. Signum Formale est, quod immediate per se ipsum, sive nullâ mediante sui cognitione realiter à se distinctâ cognitum, ducit nos in cognitionem alicujus; ut prima intentio, sive visus, sive intellectus, in objectum, ut manifestum est ex Responsione ad objectionem Resolutione 1. factam. Per quam hæc definitio signi formalis, *signum formale est, quod sine sui cognitione in alicujus rei cognitionem nos ducit*, confirmatur.

CLXXXII. Dices ex R. P. Poncio disput. 19. cit. num. 2. ludicrum est dicere, quod cognitio ducat in cognitionem, quod per illam definitionem asseritur, ergò &c.

CLXXXIII. Respondeo negando assumptum, quia sicut ludicrum non est, quod forma essentialiter retineat, quod aliis dat accidentaliter, ita ludicrum non est, quod cognitio ducat cognoscentem essentialiter in cognitionem sui, cum sic sit alio um ut cognitorum cognitio accidentaliter, ut sit sui cognitio essentialiter. Vide dicta Chyf. 182.

CLXXXIV. Signum instrumentale est, quod aliquâ mediante sui cognitione à se realiter distinctâ, ducit nos in cognitionem alicujus, ut scopæ respectu cervisiæ venalis; Species impressa respectu sui objecti, nam illa non ducit nos in cognitionem objecti, nisi mediante sui cognitione ut quo. hinc

CLXXXV. Colliges idem signum, respectu ejusdem cognoscentis, posse esse formale & instrumentale ejusdem; omnis enim prima intentio formalis, suprà quam reflectit secunda formalis existens in eodem intellectu, est tale signum; formale quidem quatenus præcisè intellectum ducit in cognitionem sui objecti per se ipsam, sive nullâ mediante &c; instrumentale verò, quatenus ducit in cognitionem sui objecti mediante secunda formali à se realiter distinctâ.

CLXXXVI. Dixi, mediante sui cognitione &c, quia alioqui P. Poncius loco citato per hanc suam signi instrumentalis definitionem, *signum instrumentale est id, quod cognitum ducit in cognitionem alterius*, non excludit signum formale, ut v. g. primam intentionem respectu sui objecti, quia cognitum respectu illius ducit in cognitionem alterius; secundum omnes tamen, qui signa formalia agnoscunt, respectu illius est signum formale.

RESOLUTIO IV.

CLXXXVII. **D**ico 4. Signum non malè ultimò dividitur in signum à priori, ut causa respectu effectus necessarii; à posteriori, ut effectus respectu causæ necessariæ; & à proportionem, ut statua respectu Cæsaris, propter proportionem quantitatis & dispositionis colorum.

QVÆSTIVNCVLA

Quid, & Quomodo Signa Realia, vocalia & scripta significant.

RESOLUTIO I.

CLXXXVIII. **D**ico 1. Signa Realia significant primariò & immediatè res ipsas, ad quas significandas sunt instituta, conceptum verò instituentis secundariò & mediatè.

CLXXXIX. Probatur prima pars: quia ad eas primariò & immediatè significandas sunt instituta, ergò &c. Colligitur 1. veritas antecedentis, Ex eo, quod qui ad fores suas scopas appendit, primariò & immediatè intendat transeuntem ducere in cognitionem cervisiæ venalis, sicut primariò & immediatè intendit cervisiæ vendere, & ex ea vendita lucrum reportare; non verò conceptum suum manifestare, quandoquidem ex ejus manifestatione, lucrum, quod prændit, nequeat reportare.

Colligitur 2. quia, qui sitit, & videt scopas foribus appensas, vadit & petit cervisiæ primariò & immediatè, sicuti primariò & immediatè prændit suam sitim extinguere; non verò conceptum illas appendentis, cum per illum suam sitim extinguere non possit. sed

cc. Dices quid si is, qui scopas appendit, intendet vapulare debere omnem illum, qui ad talem domum accederet? numquid inde sequitur quod hic vapulando suam sitim extinguere deberet; ac proinde imprudenter facere, si prius & primariò ad conceptum appendentis non attenderet? ergò signum reale significat primariò & immediatè conceptum.

ccI. Respondeo, transeat antecedens, nego sequelam, videlicet quod talis imprudenter ageret, nam is ageret juxta consensum & institutionem communem, secundum quam scopæ foribus appensæ in Flandria significant cervisiæ venalem; ille verò autoritate privata, quæ communi institutioni prævalere non potest; unde duplum recipere deberet.

ccII. Secunda pars patet, quia signa realia omne illud significant in cujus cognitionem nos ducunt, sed etiam nos ducunt in cognitionem conceptus instituentis, ut experimur, & illum primariò ac immediatè non significant, ergò secundariò & mediatè.

RESOLUTIO II.

ccIII. **D**ico 2. Signa vocalia five voces, etiam primariò & immediatè respectu audientis significant res ipsas, ad quas significandas sunt instituta, conceptum verò proferentis secundariò & mediatè.

Dixi respectu audientis, quia respectu proferentis possunt primariò & immediatè res vel conceptus significare, prout fuerit intentio proferentis.

ccIV. Probatur Resolutio pro prima parte, quia ad eas primariò & immediatè significandas sunt instituta, ergò &c. Veritas autem antecedentis hujus probationis.

ccV. Colligitur primò ex eo quod, qui in sylva super quercum existens videt lupum famelicum & furibundum ire obviam peregrino, clamans *fuge a-*

mice, ecce lupus famelicus & furibundus tibi obviam venit, intendat primariò & immediatè peregrinum ducere in cognitionem rerum significatarum per illas voces, ergò illas primariò & immediatè significant; alioqui adhiberet alia signa eas primariò & immediatè significantia, ut tantum nocumentum à proximo certius removeret.

ccVI. Colligitur 2. Ex eo, quod peregrinus audiens prædictas voces, parum attendens ad conceptum clamantis, verusne, an delusorius sit, sibi præcaveat, & quam citissime fugiat, aut arborem conscendat, quod non faceret quin ad conceptum clamantis attenderet, si illum primariò significaret.

ccVII. Colligitur 3. quia qui Atheum docet Deum esse, non intendit primariò & immediatè eum docere se habere conceptum de existentia Dei, sed existentiam Dei primariò & immediatè per illas voces significatam, sine cujus notitia salvari non potest; ergò illas primariò & immediatè significant, alioqui alia signa adhiberet eam primariò & immediatè significantia, ut ipse de tam necessaria charitate præstita certior fieret.

ccVIII. Colligitur 4. quia signa vocalia inventa sunt ad significanda primariò & immediatè sensibilibus, quod nostri conceptus primariò & immediatè insensibilibus & spiritualiter significant; nam substituantur loco conceptuum juxta Aristotelem primo de Interp. cap. prim. *ea quæ in voce versantur, signa sunt affectuum, qui in anima sunt*: Sed conceptus primariò & immediatè significant res, ut Resol. 1. vidimus, ergò &c.

ccIX. Colligitur 5. ex Aristotele, qui sæpè dicit voces poni loco rerum in argumentatione, & nominatim lib. cit. cap. ultimo de propositione vocali dicit, *ab eo quod res est vel non est, propositio est vera vel falsa*; ergò significant primariò & immediatè res, alioqui dicere debuisset, *ab eo quod conceptus est vel non est, propositio est &c.*

ccX. Nec dicas primò. Saltem hæ voces *conceptus, cognitio* &c. Non significant primariò & immediatè res: nam per rem hic intelligimus aliquid realiter distinctum ab actu, quo representatur, alioqui frustra quæreretur, an voces primariò & immediatè res? an conceptus significant? significata verò istarum vocum *conceptus, cognitio* &c. cum seipsa representent, ut summum esse possunt aliquid realiter distinctum ab actu reflexo, ad quem se habent, sicut alia res ad directum.

ccXI. Nec dicas 2. quod si voces non significant primariò & immediatè conceptus, nullum fore mendacium: nam mendacium non sumitur ab eo quod voces hoc vel illud primariò & immediatè significant, sed ab eo quod loquens intendat voces substituere loco conceptuum, quibus contrarios habet.

ccXII. Secunda pars probatur uti Resol. 1. & Aristotele statim citato.

RESOLUTIO III.

Antè Resolutionem.

ccXIII. **S**uppono signum scriptum esse duplex, unum constans litteris tamquam materia, & significatione tamquam forma: alterum constans folis punctis, lineolis, picturis &c. & vocatur Hieroglyphicum; talia sunt scripturæ Iaponicæ & olim hebraicæ, idem dic de chyfra. 1. 2. 3. 4. hoc supposito.

Dico 3.

ccxiv. Dico 3. Signa scripta constantia litteris &c. primario & immediate significant voces.

ccxv. Probatur, quia signa scripta primario & immediate significant id, quod ipsa legenti primario & immediate occurrunt; atqui legenti hæc signa scripta, *album, brutum*, &c.; primario & immediate occurrunt voces *album, brutum*, &c.; ergo &c.; veritas minoris.

ccxvi. Colligitur ex eo, quod legendo pronuntiat *album, brutum*, &c., non autem significatur *album*, scilicet habens albedinem, nec significatur *brutum*, scilicet habens brutalitatem, nec conceptus scribentis, quod alioqui fieri deberet.

ccxvii. Obijcies 1. ex R. Patre Thoma Comptono disput. 4. Logica, sect. 5. oppositum certius videtur, quam ut in dubium vocari possit: surdi enim & muti scribere docentur, & verbis, *homo, equus*, &c., quæ in charta, vel ipsi formant, vel alii, non significant voces ore prolatas, quia sui percipiendi aut voces articulandi capaces non sunt: ergo &c.

ccxviii. Respondeo, præterquam quod merito opponatur, voces sapientius proferri aut inprimi ab ignorantibus res per eas significatas, ac proinde illis res significare non posse; illis per accidens voces scriptas significare immediate & primario conceptus, sicut per accidens surdi & muti sunt: nostra autem Resolutio, utpote generalis, attendere debet ad id, quod per se communiter fit; unde nego consequentiam.

ccxix. Obijcies 2. Ex eodem. Præsumendum est, homines scripturam instituisse, ut res immediate significant; ut quid enim frustra & sine necessitate interposuissent significationem vocum per scripturam, si immediate per scripturam res intelligi possit: ergo &c.

ccxx. Confirmatur: dum homines se mutuo litterarum officio salutant, non est his cura, ut articulatum vocis sonum & artificiosam pronuntiationem, sed ut res sub ipsis signis contentas percipiat is, ad quem litteræ diriguntur: ergo &c.

ccxxi. Respondeo præsumendum, homines instituisse, quod experientia fieri docet; experientia autem docet, legentem, non res per scripturam significatas legere, sed voces, quas scribens loquendo proferit: igitur præsumendum est, homines scripturam instituisse, ut voces immediate & primario significant, neque frustra interposuissent significationem vocum per scripturam, quia scripturæ sunt institutæ ad significanda ea, quæ continuo proferremus, si æque verbo ac scripturæ possemus: deinde multæ scripturæ sunt institutæ ad discendum voces proferre, ut patet ex discentibus linguas: imò vel ipsa Ecclesia obligat ad horas voce, & prohibet, mente recitare: nec est cur in eo dicatur, secundarium scripturæ significatum petere, primarium negligere; & alioqui nulla esset distinctio inter institutionem scripturæ & vocum: unde nego consequentiam.

Ad confirmationem.

ccxxii. Respondeo illos, qui litteris sese mutuo salutant, ad res simpliciter non attendere, sed ad res, quatenus à tali vel tali persona, si præsens esset, sibi voce significantur: quia si credatur præsens aliud dictura, despicitur. Ex quo liquet, prius scripturam voces scribentis significare, quam res. Unde nego consequentiam.

R. P. Francisci Bone Spei Logica.

RESOLUTIO IV.

ccxxiii. Dico 4. Signa scripta constantia solis punctis lineolis, picturis &c. primario & immediate significant res, nullatenus voces. Probatur, quia ad eas significandas sunt primario & immediate instituta, ergo &c.; veritas antecedentis.

ccxxiv. Colligitur 1. ex hoc signo '†', dato quod apud certæ nationis homines quinq; vulnera Christi significet, sic ea significat, ut voces nullatenus significet; quia voces articulantur, hoc signum articulari non potest, nisi per litteras, quo casu transiret ab hieroglyphico ad scriptum: constans litterarum tamquam materiâ, & de eo, ut antè loquendum foret.

ccxxv. Colligitur 2. Quia signum allatum adhuc idem significaret, puta quinque vulnera Christi, licet omnes voces essent vel fuissent impossibiles: idem est de hac nota Chyfræ 3. quæ etiam dicto casu tria significaret.

ccxxvi. Confirmatur: eodem modo dicta signa se habent ad suum significatum, quò statua Cælaris ad Cæsarem, sed hæc primario & immediate significat Cæsarem, ergo & illa suum significatum.

D. V B I V M. II.

Quid Nomen.

ccxxvii. Dico. Difficulus traditur bona Nominis definitio, quæ exactè distinguat ly *cano* à *coena*; *prandeo* à *prandio*; *prandens* quatenus gerundium, à *prandens* quatenus verbale & declinativum per casus; *prædefiniens*, *prævidens* &c.; à *prædefinivit*, *prævidit* &c.; *præsens* à *præest*; *præteritum* à *præterivit*; *futurum* ab *erit*, ut patet 1. ex definitione Nicolai Nebrissenis quem sequitur Arriaga, *Nomen est vox declinata per casus*. Contra quam præterea est, quod casus obliquus non declinetur per casus, & tamen sit nomen haud minus, quam rectus ut rectus: Deinde etiam, quod sicut dantur voces ex instituto nihil significantes, ita dentur nomina ex instituto indeclinabilia, ut *gelu*: si dicat *gelu* declinari, sed secundum eandem semper terminationem; idem dicam de *quia* & similibus adverbis, quæ per illam definitionem non excludit: ut patet. 2. Ex communi definitione, quam adfert Pater Comptonus ex Aristotele Periherm. cap. 2. *Vox significativa ex instituto sine tempore, cujus nulla pars significat separatam, finitam & rectam, quæ cum verbo est, veram vel falsam efficit orationem*. ubi ly, *sine temporis differentia*, ita explicat, ut non significet actionem in certa ex primariis temporis differentia conjungi cum eo, à quo proficiscitur. Sed contra etiam est, quod ista definitio non excludat gerundia quæ gerundia; participia quæ participia; & supina quæ supina, quæ, ut talia, sunt verba, & tamen in se, in certa ex primariis temporis differentia actionem conjungi cum eo, à quo proficiscuntur, non significant. Deinde cæteræ particule frustra adduntur: quia non homo, hominem &c., haud minus sunt nomen, quam homo. Quare aliter fit.

RESOLUTIO.

ccxxviii. Dico, nomen est vox cathegorematica, nec in se nec in toto in certa ex primariis temporis differentia agere seu actionem suo agenti conjungi significans. Per ly *nec in se nec in toto* excludit gerundia & supina quæ talia. Per cætera, excludit ea de quibus antè.

B

DVBIVM

D V B I V M I I I.

Quid Verbum.

CCXXXIX. **D**ifficulus etiam traditur bona verbi definitio, quæ exactè verbum distinguat à nomine: ut patet 1. ex definitione Nicolai Nebrissenfis, quam etiam sequitur P. Arriaga: *Verbum est vox conjugata per tempora*; non enim video cur potius *amaverint* sit vox conjugata per tempora quàm *gelu*, quia &c., & tamen est verbum: deinde non est cur non dentur, vel saltem dari non possint verba, secundum unum tempus tantum conjugabilia; & inconjugabilia secundum plura tempora, uti *gelu* est declinabile secundum unum casum, & indeclinabile secundum plures casus. Ut patet 2. ex communi definitione, quam adfert P. Comptonus ex Aristotele 1. Periherm. ca. 3. *Verbum est vox significativa ad placitum cum tempore, cujus nulla pars separata significat, finita & recta, & eorū, quæ de altero dicuntur, nota*. Vbi ly *cum tempore* ita explicat, ut significet actionem in certa ex primariis temporis differentia conjungi cum eo, à quo proficiscitur. Sed contrà est quod ista definitio non includat gerundia quæ gerundia, participia quæ participia, supina quæ supina, quæ, ut talia, sunt verba; & tamen in se, in certa ex primariis temporis differentia actionem conjungi cum eo, à quo proficiscitur, non significant. Deinde cæteræ particulae frustra adduntur: non enim minus *amat* est verbum quàm *amo*, nec ly *amo* in hac propositione *amo est verbum*, minus est verbum, quàm copula est.

CCXXX. Dices ex R. P. Poncio, gerundia, participia &c., ut v. g. *amandum*, *amans*, non significare actionem in certa temporis differentia conjungi cum eo à quo proficiscitur, nisi ratione verbi est, *amandus* est v. g. *amans* est &c., ergo non sunt verba.

CCXXXI. Respondeo concessio antecedente negando consequentiam: esse enim verba, constat; ac proinde, cum illis definitio ista non conveniat, alia, quæ illis conveniat, adferri debet. Pro qua sit

RESOLUTIO.

CCXXXII. **D**ico, verbum est vox ex instituto in se vel in toto in certa ex primariis temporis differentia agere seu actionem suo agenti conjungi significans. Per ly *vel in toto*, comprehendere gerundia, participia & supina quæ talia; & exclude nomen, adverbia &c.

Adde ly *vox*, prout est genus in allatis nominis & verbi definitionibus, non sumi formaliter ut nomen, sed prout est denominatum in definitione nominis, sive pro eo, quod materialiter est nomen, aliqui malæ forent definitiones, ut patet.

D V B I V M I V.

Quid Oratio, & quomodo dividatur.

CCXXXIII. **D**ifficulus denique traditur bona orationis definitio, quæ exactè o-

rationem distinguat à termino complexo; sic tamen ut communis sit Orationi perfectæ & imperfectæ. Ut patet primò ex definitione communi, *Oratio est vox significativa cujus partium aliqua separata significat*. Addunt aliqui cum Philosopho 4. de Interp. *Ut dictio, sed non ut affirmatio vel negatio*. Contrà enim est, quod hæc propositio *blitri est blitri*, vera sit oratio, & tamen nulla illius pars separata significet, saltem ex instituto, ut intelligi debet: deinde quantum ex oratione perfectæ & imperfectæ colligitur, debet esse aliqua distinctio inter orationem & terminum complexum, quia illæ sunt Oratio, & non terminus complexus. Ut patet secundò ex definitione Arriagæ, & ferè Hurtadi: *Oratio est vox composita ex nomine & verbo inter se congruentibus*, id est, in eadem persona coherentibus: contrà est, quod huic perfectæ propositioni, *amo est agere*, non conveniat definitio ista: quia nullum nomen nec ulla coherentia in persona. Quare pro alia sit

RESOLUTIO I.

CCXXXIV. **D**ico 1. Oratio est dictio completa sive perfectæ per verbum.

Dixi, completa per verbum, ut excludas terminum Complexum.

RESOLUTIO II.

CCXXXV. **D**ico 2. Oratio sive enuntiatio non rectè dividitur in enuntiativam & non enuntiativam; sed immediatè dividi debet in enuntiativam perfectè, & enuntiativam imperfectè.

CCXXXVI. Dixi, sive enuntiatio, quia reverà omnis oratio, prout à termino complexo distinguitur, est enuntiatio, ut statim patebit.

CCXXXVII. Probatur 1. pars Resolut. quia nulla adferri potest oratio, ut à termino complexo distincta, quæ non sit enuntiatio: ergo &c.

Probatur assumptum: quia si aliqua adferri posset, maxime hæc adferrentur, *si venissem*, *scinde panem* &c.; atqui illæ æquivalent his, *si ego fuisset veniens*, *tu esto scindens panem* &c.; in quibus est subjectum, copula & prædicatum, ac proinde sunt veræ enuntiationes, ergo &c.

CCXXXVIII. Probatur 2. pars Resolut. quia enuntiativa perfectè, cum sit illa, quæ ita enuntiat, ut perfectum sensum gignat in mente audientis; ut *Deus est justus*, *paries est albus* &c., datur; & aliundè enuntiativa imperfectè, cum sit illa, quæ ita enuntiat, ut non nisi imperfectum sensum gignat in mente audientis, ut *si venissem*, *ambulabis* &c., similiter datur: nec aliæ excogitari possunt, ergo &c.

CCXXXIX. Confirmatur, quia gignere vel non gignere perfectum sensum est extrà essentiam enuntiationis in genere, haud secus, quàm esse veram, vel falsam, affirmativam, vel negativam, ergo haud secus quàm in hæc, in illas rectè dividitur.

DISPV-